Gheorghe Moldovanu

DE LA CONCEPȚIA DESPRE EVOLUȚIA LIMBII PER SE LA MANAGEMENTUL ŞI MARKETINGUL LINGVISTIC

1. Introducere

După cum se ştie, cercetările lingvistice din secolul al XIX-lea şi prima jumătate a secolului al XX-lea, deşi excelente prin profunzimea lor, erau orientate în principal spre analiza aspectului semiotic al limbii. Importanța unor atare cercetări este evidentă, deoarece doar în aşa mod fenomenul „limbă" poate fi definit şi analizat cu precizie şi rigoare. Doar în aşa mod ne putem da seama de faptul că schimbările care se produc în sistemul limbii poartă un caracter imanent, independent de voința locutorilor. Pentru ilustrare este suficient să amintim că inovațiile apărute în sistemul limbii române de-a lungul secolelor nu reprezintă produsul intervenției premeditate a locutorilor asupra sistemului, dar mai degrabă rezultatul evoluției interne a limbii (a se compara, de exemplu, evoluția modelului de formare a adjectivelor în limba română cu sufixul **-os** moştenit din latină: bărbos < barbosus, păros < pilosus etc.). La origine, derivatele de acest gen aveau drept bază derivativă doar substantive. Spre deosebire de latină, în limba română sunt atestate adjective în **-os** derivate de la verbe (a se compara: arătos < a arăta).

După cum se vede, în sistemul lingvistic est-romanic, baza derivativă a tipului derivativ în chestiune s-a extins, fiind extrapolată asupra verbelor. Prin urmare, asistăm la o modificare a celor două planuri ale semnului lingvistic – a semnificatului şi a semnificantului. Fără îndoială, în cazul dat, nu este vorba de o intervenție premeditată din exterior asupra limbii, dar mai degrabă de o schimbare imanentă survenită în virtutea „ciocnirii" elementelor sistemului. Un alt exemplu de transformare imanentă a elementelor sistemului este apariția perfectului compus în limbile română şi franceză.

Cu toate acestea, este extrem de important să ținem cont de faptul că limba nu este doar un sistem de semne, ci şi un fenomen eminamente social, o caracteristică a unui popor. Din această perspectivă, chestiunile legate de limbă îmbracă alte forme, ridică probleme de altă natură. Aceasta, mai ales, în situațiile multilingve, când este vorba de conviețuirea mai multor comunități lingvistice în acelaşi spațiu sociopolitic.

Demersul investigativ întreprins în prezenta lucrare ține de valorificarea utilității sociale a limbii. Punctul de plecare al acestor considerații este recunoaşterea cvaziunanimă a funcționării celor două paradigme de cercetare în ştiințele socioumane, şi în particular, în orientarea discuțiilor asupra relației dintre limbă şi societate: prima – direcția saussuriană, care a dominat cercetarea lingvistică europeană reunită sub stindardul structuralismului, a doua – lingvistica interacțiunii verbale, care amendează principiile lingvisticii saussuriene de la care se reclamă pentru a o integra într-o perspectivă socială şi pragmatică. Din această perspectivă, schimbările intervenite în structura şi funcționarea limbii sunt concepute prin prisma schimbărilor contextului social al funcționării acesteia, adică a rolului pe care îl joacă forțele sociale în evoluția limbii. În alți termeni, co-variațiile observabile între contextul social şi situația lingvistică sunt considerate, în general, drept consecințe ale fenomenelor sociale [10;11;18]. Orientarea pansocială a schimbărilor survenite în structura şi funcționarea

BDD-A6600 © 2010 Academia de Ştiințe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 16:11:41 UTC)

limbii înglobează toate nivelurile acesteia: ortografia, gramatica, terminologia etc., postulatul dat găsindu-şi confirmare în experienţa acumulată în timp şi spaţiu de omenire referitoare la modalităţile de utilizare şi de promovare a limbii ca mijloc principal şi universal de comunicare, *alias* în politica şi planificarea lingvistică.

Istoria civilizaţiei umane furnizează numeroase exemple de politică şi planificare lingvistică, deşi fenomenul pus în discuţie a devenit obiectul de studiu al ştiinţei doar cu câteva decenii în urmă [15, p. X]. Având la origine un caracter implicit şi neoficial, măsurile de politică şi planificare lingvistică nu erau consfinţite prin acte juridice, fiind întreprinse într-un cadru informal legat de activităţile vieţii cotidiene. Drept dovadă pot servi, spre exemplu, extinderea domeniilor de utilizare a limbii latine pe întreg teritoriul Imperiului Roman şi răspândirea, cu multe secole mai târziu, a textelor religioase în limba arabă în Europa, odată cu invazia arabilor în Bazinul Mării Mediterane şi pătrunderea acestora pe bătrânul continent.

Cruciadele dinastiilor Timuride în India, invaziile mongolilor în China, confucianismul, colonialismul european care a durat peste cinci secole, internaţionalizarea vieţii economice după cel de-al Doilea Război Mondial, globalizarea mijloacelor de informare în masă, internaţionalizarea turismului etc. sunt doar o parte din evenimentele majore care au prilejuit diverse acţiuni de promovare a politicilor lingvistice.

2. Management lingvistic *versus* planificare lingvistică

În secolul al XX-lea, procesele legate de necesitatea soluţionării problemelor de ordin lingvistic la nivel naţional şi internaţional s-au intensificat şi au devenit atât de acute, încât au impulsionat emergenţa unei noi discipline academice – politica şi planificarea lingvistică, – care, la rândul ei, include un domeniu interdisciplinar mai îngust – managementul şi marketingul lingvistic[1]. Revenind la cele două paradigme de cercetare a limbii ca fenomen social evocate *supra,* putem observa că managementul şi marketingul lingvistic reprezintă terenul conflictului epistemologic între lingvistica sistemului limbii (lingvistica saussuriană) şi lingvistica interacţiunii verbale (sociologia limbii).

Politica şi planificarea lingvistică înglobează următoarele trei componente interdependente: 1) practica uzuală de utilizare a limbii/limbilor (practice), 2) convingerile, *alias* atitudinile populaţiei vizavi de limbă/limbi (beliefs) şi 3) managementul limbii/limbilor (language management) [26, p. 1-10].

[1] Conceptul de management lingvistic (language management) a fost introdus în circuitul ştiinţific de B. Spolsky (Spolsky 2004). Într-o accepţiune largă, macrosocială, managementul se prezintă ca un proces complex în care omul, în poziţia de manager instituţional, tinde să dea directive, ordine şi să controleze diferite instituţii (guvernamentale şi neguvernamentale) în vederea realizării anumitor scopuri şi obiective, a căror îndeplinire vizează binele societăţii în ansamblu. Managementul lingvistic înseamnă planificarea şi realizarea cu succes a unor acţiuni, întreprinse la diferite niveluri, orientate spre reglementarea problemelor de natură lingvistică în societate, *alias* administrarea eficientă a resurselor lingvistice într-un spaţiu sociopolitic şi include, de fapt, o sumă de procese ştiinţifice moderne de rezolvare a problemelor decizionale, aparţinând lingvisticii, informaticii, cercetării operaţionale, teoriei deciziei, psihosociologiei s. a. La rândul său, marketingul lingvistic este procesul managerial de anticipare, identificare şi satisfacere a aşteptărilor beneficiarilor bunului lingvistic într-un mod adecvat şi profitabil. De aceea, marketingul lingvistic operativ include procesele de analiză a pieţei limbilor în contact, clasificarea acestora din perspectiva sociolingvistică, determinarea prestigiului lor, administrarea căilor de însuşire a limbii (limbilor), stabilirea costurilor, administrarea canalelor de difuzare şi de promovare a limbilor etc.

BDD-A6600 © 2010 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 16:11:41 UTC)

Uzanţele în materie de utilizare a limbii/limbilor reflectă un anumit tip de comportament lingvistic al membrilor comunităţii de vorbire în funcţie de opţiunea lingvistică a acestora. Practicile uzuale de utilizare a limbii/limbilor constituie obiectul politicii lingvistice în măsura în care ele sunt înregistrate cu o anumită regularitate fiind, prin urmare, previzibile.

Din perspectiva managementului lingvistic, este important să menţionăm că obiceiurile statornicite în utilizarea uneia sau altei limbi servesc drept context lingvistic pentru învăţarea limbilor. Este cunoscut faptul că însuşirea limbilor de către copii depinde de mediul lingvistic în care se află aceştia din urmă. Astfel, conform unor studii [17], părinţii imigranţilor sunt adesea stupefiaţi de faptul că urmaşii lor nu cunosc unele cuvinte din L1, fără a-şi da seama că ei înşişi substituie cu regularitate cuvintele în cauză cu împrumuturi din L2 în comunicarea cotidiană.

Atitudinile populaţiei vizavi de limbă/limbi, calificate uneori drept ideologie lingvistică [24, p. 193][1] alcătuiesc cea de-a doua componentă a politicii lingvistice. Ele reflectă modul în care locutorii unei limbi percep structura şi funcţionarea limbii pe care o vorbesc, stabilesc o legătură între limbă şi identitate, limbă şi putere, limbă şi judecăţile de valoare în cadrul unei culturi, apartenenţa la o comunitate de vorbire, o etnie, o naţiune etc.

În fine, managementul este cea de-a treia componentă a politicii lingvistice, a cărui obiectiv major este modificarea practicilor şi atitudinilor lingvistice existente ale locutorilor prin acţiuni manageriale explicite şi vizibile. În opinia noastră, termenul „management lingvistic" este mai adecvat decât sinonimul său „planificare lingvistică", întrucât el reflectă cu mai multă precizie natura fenomenului în cauză. Cu atât mai mult cu cât, în literatura de specialitate, nu există unanimitate în privinţa ansamblului de acţiuni acoperit de termenul „planificare lingvistică" [21; 26].

3. Limba – o resursă societală şi un bun public

În condiţiile actuale de dezvoltare a societăţii umane, managementul resurselor lingvistice constituie o caracteristică esenţială a existenţei umane. De fapt, planificarea lingvistică la nivel naţional nu este altceva decât un aspect al planificării resurselor naţionale. Logica gestionării resurselor lingvistice este dictată de recunoaşterea limbii „ca resursă societală" [12, p. 196], a cărei importanţă este determinată de „…communicational and identic values attached by the community to one or more languages" (*Ibidem*) şi un bun public. Desigur, realizarea acestui obiectiv implică întreprinderea unor acţiuni manageriale comune din partea autorităţilor politice, educaţionale, economice şi lingvistice. Într-adevăr, dacă oamenii de ştiinţă au ajuns să înţeleagă cauzele şi tendinţele evoluţiei naturale a limbilor, este firesc să se descopere şi modalităţile de gestionare a schimbărilor lingvistice deliberate în societate, cu scopul de a opera o schimbare planificată, orientată spre atingerea unui obiectiv concret. Din această perspectivă, managementul lingvistic are drept obiectiv efectuarea şi evaluarea unei schimbări deliberate în limbă.

Ţinând cont de faptul că managementul resurselor lingvistice antrenează anumite costuri şi că alocarea fondurilor destinate pentru atingerea acestui obiectiv are loc în contextul concurenţei dintre cererile de finanţare parvenite din alte domenii, este important şi necesar ca factorii de decizie să examineze problemele ce ţin de gestionarea resurselor lingvistice ca un întreg într-un context sociopolitic mai larg, şi anume în cadrul schemei generale de planificare a resurselor naţionale [21, p. 31-32].

1 Autorul defineşte ideologia lingvistică (Linguistic Ideology) ca „sets of beliefs about language articulated by users as a rationalization or justification of perceived language structure and use".

BDD-A6600 © 2010 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 16:11:41 UTC)

4. Managementul corpusului limbii

Managementul corpusului încorporează acțiunile orientate spre structura internă a limbii, precum: 1) inovația ortografică, inclusiv schimbarea grafiei; 2) modificarea ortoepiei; 3) schimbări în structura gramaticală a limbii; 4) îmbogățirea vocabularului; 5) perfecționarea stilului și 6) simplificarea registrelor limbii.

Principiile care alcătuiesc fundamentul acțiunilor de modificare a corpusului unei limbi nu sunt, exclusiv, de natură lingvistică şi pot fi grupate după cum urmează: 1) principii legate de structura limbii *per se* (fonematic, morfematic, etimologic, derivativ etc.); 2) principii care reflectă relația dintre limbă și vorbitorii acesteia (prestigiu, sonoritate, eleganță, expresivitate); 3) principii care derivă din atitudinea față de alte limbi (negativism lingvistic, purism, toleranță) şi 4) principii care decurg din ideologia societății (naționalism, democrație, dictatură, egalitarism etc.) [28]. După cum se vede, managerii politicii lingvistice sunt obligați să aplice nu numai cunoştințe pur lingvistice, dar sunt implicați în alegerea unor opțiuni care au o importantă dimensiune socială.

4.1. Normarea (Standardizarea)

Activitățile de normare în cadrul managementului lingvistic pot să se deruleze la trei niveluri: 1) la nivelul grafiei (introducerea unei noi ortografii, modificarea ortografiei existente, modificarea alfabetului); 2) la nivelul lexicului (crearea neologismelor, reglementarea utilizării împrumuturilor pentru denumirea unor noțiuni exprimate anterior în altă limbă, cum ar fi vocabularul ştiințific, politic etc.); 3) la nivelul structurii gramaticale. În situația în care este nevoie de alegerea şi impunerea unei varietăți a limbii ca normă supradialectală (literară), standardizarea are loc la nivelul variantelor dialectale [4]. Pornind de la ideea despre standard ca punct de referință, P. Garvin şi M. Mathiot [6] au stabilit o serie de caracteristici ale limbii standard. În opinia autorilor, aceasta din urmă are două proprietăți structurale şi patru funcții, dintre care trei funcții simbolice şi una obiectivă. Cele patru funcții servesc drept vehicul al atitudinilor lingvistice, precum loialitatea (fidelitatea) vorbitorilor față de limbă, mândria şi identificarea normei.

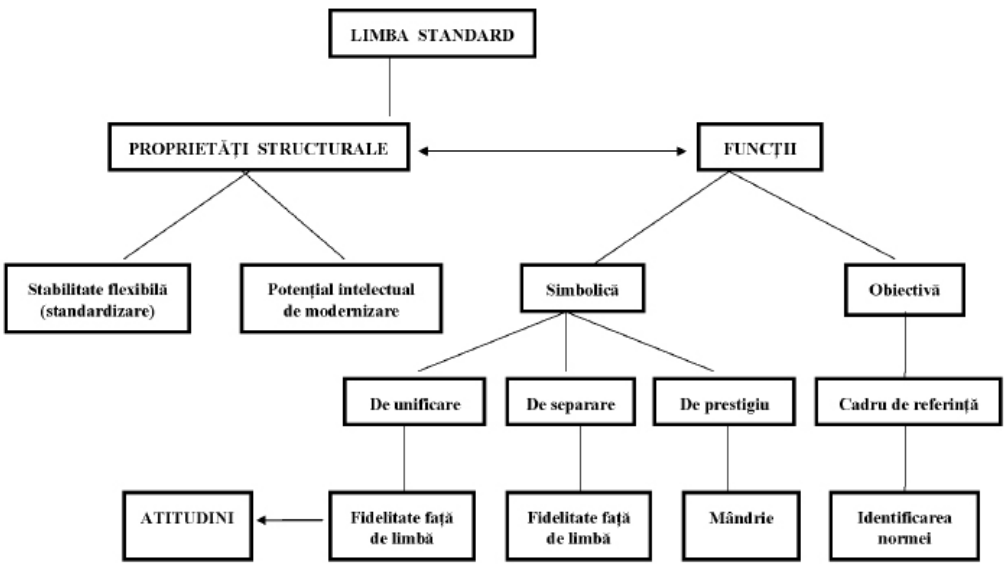

Figura 1. *Caracteristicile limbii standard* (schemă adaptată de autor *apud* Garvin 1974, p. 72-73).

BDD-A6600 © 2010 Academia de Ştiințe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 16:11:41 UTC)

După cum este arătat în figura 1, limba standard trebuie să fie, în primul rând, flexibilă şi să se preteze cu uşurinţă la procesul de modernizare. În al doilea rând, ea trebuie să-şi poată asuma funcţiile simbolice de unificare atât a spaţiului în care este utilizată, cât şi a membrilor comunităţii lingvistice în cauză. De asemenea, ea trebuie să servească drept criteriu de diferenţiere a comunităţii lingvistice date de vecinii săi.

Flexibilitatea structurală şi potenţialul intelectual de modernizare a limbii standard îi conferă acesteia un anumit prestigiu care îşi găseşte manifestare concretă în sentimentul de mândrie al vorbitorilor limbii în cauză. În plus, o limbă standard care se modernizează de-a lungul timpului este în măsură să-şi asume funcţia obiectivă – aceea de a servi drept cadru de referinţă pentru vorbitorii săi: locutorii limbii sunt conştienţi de existenţa standardului şi de faptul că acesta îi reprezintă. Prin urmare, noţiunea de limbă standard se asociază în conştiinţa publică cu atitudinea de fidelitate a locutorilor faţă de limba pe care o vorbesc, cu conştientizarea de către aceştia a existenţei unei norme care serveşte pentru ei drept cadru de referinţă şi care îi reprezintă, precum şi cu sentimentul de mândrie de a vorbi în limba dată.

Funcţiile sus-menţionate ale limbii standard se contopesc cu obiectivele naţionale de dezvoltare a naţiunii, cu mândria şi conştiinţa naţională. De aceea, persoanele implicate în procesul de politică şi planificare lingvistică trebuie să aibă permanent în vedere că popoarele din comunităţile de vorbire moderne doresc ca limba lor să fie „more than neat and trim and handy" [5, p. 23]. Ele doresc ca limba pe care o vorbesc să fie o reflectare a *eu-lui* lor, o oglindă a ceea ce au fost, a ceea ce sunt şi a ceea ce vor deveni. Acest element extrem de important nu trebuie nicidecum să fie subapreciat. În pofida faptului că unii cercetători [27] sunt tentaţi să reducă domeniul politicii lingvistice la procedurile de standardizare sub aspectul lor lingvistic, managerii implicaţi în acest proces sunt din ce în ce mai conştienţi de faptul că normarea are profunde consecinţe sociale, culturale şi politice [13;26].

4.2. Modernizarea vocabularului şi perfecţionarea stilului

Activităţile de modernizare sunt centrate pe dezvoltarea funcţională a limbii. Cu alte cuvinte, după standardizarea limbii, apare necesitatea implementării normei astfel încât limba standard să-şi poată îndeplini funcţiile care îi revin în societatea modernă [9, p. 273].

Modernizarea presupune trei tipuri de acţiuni din partea managerilor: 1) modernizarea vocabularului terminologic (alcătuirea de noi dicţionare terminologice, ştiinţifice şi tehnice); 2) dezvoltarea noilor stiluri funcţionale [9, p. 275] şi 3) acţiuni legate de internaţionalizarea limbii [15, p. 29, 46-48]. Este evident că modernizarea vocabularului implică nu numai îmbogăţirea lexicului prin alcătuirea de noi surse lexicografice, dar şi difuzarea pe scară largă a fondului lexical şi terminologic pe cele mai diverse căi. De aceea, guvernul trebuie să susţină publicarea operelor literare, a ziarelor şi revistelor de cultură generală şi de specialitate în limba aleasă, să încurajeze promovarea şi difuzarea normei de posturile de radio şi canalele de televiziune, pe scurt, să contribuie la diseminarea limbii standard în toate domeniile de activitate umană. În acest mod, guvernul va susţine nu numai îmbogăţirea vocabularului, dar şi perfecţionarea stilurilor funcţionale. Modernizarea este un proces complex şi continuu, limbile fiind în permanentă evoluţie. Astfel, odată cu apariţia noilor tehnologii, limbile îşi asumă funcţii noi, abandonând, datorită dispariţiei tehnologiilor învechite, o parte din funcţiile de altădată. În plus, în virtutea procesului de globalizare şi de extindere a schimburilor comerciale, asistăm la emergenţa unor noi contacte între vorbitorii diferitor limbi. Toate aceste schimbări necesită modernizarea permanentă a limbii oficiale, astfel încât aceasta să poată face faţă nevoilor societăţii.

Modernizarea terminologiei este, fără îndoială, domeniul care a suscitat cele mai multe dezbateri printre specialişti referitoare la planificarea corpusului. Într-adevăr,

BDD-A6600 © 2010 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 16:11:41 UTC)

pentru ca o limbă să-şi poată păstra expresivitatea în toate domeniile activităţii umane, în condiţiile multiplelor schimbări culturale, economice şi tehnologice care survin în realitatea modernă, se impune necesitatea introducerii în circuitul lingvistic a unui număr considerabil de termeni, practic, în fiecare an. De aceea, modernizarea terminologică este una din preocupările esenţiale ale academiilor, precum şi a organismelor internaţionale şi naţionale specializate. După cum se ştie, există anumite strategii generale de modernizare a terminologiei unei limbi, precum împrumutul din limbile în contact sau dintr-o limbă internaţională. Cu toate acestea, creaţia neologică în terminologia unui domeniu de cunoştinţe nu este un proces care poate să se desfăşoare la voia întâmplării. Dacă este firesc ca limbile să împrumute, să „naturalizeze", să respingă, să combine şi să modifice termeni, împrumutul fără discernământ trebuie combătut, deoarece starea de sănătate lingvistică a unei ţări oglindeşte starea sa culturală, economică, politică etc.

În alţi termeni, problematica creaţiei terminologice depăşeşte graniţele terminologiei. De aceea, în tot mai multe ţări, se adoptă o politică lingvistică la nivel naţional şi sunt create organisme de implementare a politicii în cauză, întrucât această intervenţie asupra corpusului limbii susţine, de regulă, un proiect politic, social, economic etc. prin adoptarea unei strategii de producere (în baza materialului lingvistic indigen) şi de implantare a termenilor în toate sectoarele de activitate umană, ceea ce constituie o muncă de adevărat management şi marketing lingvistic. La rândul său, perfecţionarea stilistică este justificată de faptul că limba nu reprezintă doar suma aritmetică a componentei lexicale, gramaticale şi sintactice. Stilurile funcţionale (ştiinţific, beletristic, religios, publicistic, juridic-administrativ etc.), identificate şi studiate de specialişti, se constituie şi se perfecţionează odată cu dezvoltarea culturii spirituale a unui popor, cu evoluţia limbii naţionale respective, cu formarea variantei literare a acestei limbi.

În alţi termeni, fiecare limbă îşi dezvoltă propriile stiluri funcţionale în corespundere cu domeniile de utilizare a ei. De aceea, difuzarea prin toate mijloacele posibile a normei şi cultivarea permanentă a stilurilor funcţionale reprezintă cheia succesului în planificarea corpusului unei limbi. După cum arată Nelde [22], cultivarea stilurilor funcţionale este necesară chiar şi în cazul limbilor viabile, precum neerlandeza, unde stilul ştiinţific ar putea fi serios afectat de utilizarea abuzivă şi inutilă a limbii engleze.

Cât priveşte internaţionalizarea, ea poate fi considerată ca o formă specifică de difuzare a limbii pe scară internaţională, fapt care afectează corpusul limbii. Astfel, în momentul în care o limbă devine mijloc de comunicare internaţională, apar noi probleme de standardizare, întrucât norma naţională nu poate fi extrapolată la contextul internaţional, standardizarea în context naţional şi internaţional prezentând particularităţi specifice [19]. Mai mult decât atât, deoarece strategiile discursive şi pragmatice variază de la o cultură la alta, în pofida utilizării unei limbi comune, pot surveni anumite probleme de comunicare [23]. În această ordine de idei, rolul limbii engleze ca limbă globală [3;20], precum şi apariţia unui număr important de varietăţi ale acestei limbi în diferite regiuni ale lumii [14], au generat un interes sporit pentru managementul corpusului varietăţilor în cauză la nivel lexical, gramatical şi stilistic (*Ibidem*). O situaţie similară este caracteristică şi pentru alte limbi de circulaţie internaţională, precum franceza, spaniola, araba, mandarina şi portugheza.

5. Managementul achiziţiei limbii (limbilor)

Întrucât conţinutul educaţiei care înglobează atât valori socioculturale, cât şi cunoştinţe teoretice este transmis prin intermediul limbii, orice decizie oficială în materie de politică şi planificare lingvistică atrage după sine implicarea obligatorie a sectorului educaţional. În societăţile omogene din punct de vedere lingvistic, alegerea limbii de instruire nu constituie o problemă. Dimpotrivă, în societăţile multilingve, caracterizate prin diversitatea lingvistică, deciziile de acest gen pot provoca tensiuni sociale. Nu întâmplător,

BDD-A6600 © 2010 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 16:11:41 UTC)

un număr din ce în ce mai mare de comunităţi, regiuni şi state se confruntă cu probleme foarte delicate în domeniul politicii şi planificării lingvistice. Din această perspectivă, una din preocupările majore ale factorilor de decizie din sectorul educaţional este eliminarea eşecului şcolar în rândul reprezentanţilor etniilor minoritare în procesul de însuşire a limbii naţionale, astfel încât aceştia să poată participa activ la piaţa muncii.

Cu toate acestea, viziunea guvernului nu poate avea doar o dimensiune economică. Politica lingvistică la nivelul Ministerului Educaţiei trebuie să fie orientată spre inserarea tuturor membrilor societăţii în mediul social, cu alte cuvinte, spre coeziunea socială. Dacă reprezentanţii unor comunităţi lingvistice relativ importante din interiorul unui stat nu pot participa din plin la acţiunile economice şi sociale de amploare din motive lingvistice, devine clar că repartizarea competenţelor lingvistice are un impact negativ asupra coeziunii sociale a statului dat. Aceste preocupări de ordin politic şi social constituie un argument în plus în favoarea însuşirii limbii de stat de către toţi cetăţenii, astfel încât aceştia să nu fie dezavantajaţi în societate.

O problemă nu mai puţin importantă cu care se confruntă sectorul educaţional este legată de selectarea şi predarea limbilor străine de circulaţie internaţională, deoarece tendinţa spre integrarea economică şi politică a continentului european, circulaţia liberă a popoarelor şi crearea instituţiilor europene necesită predarea/învăţarea limbilor moderne la toate nivelurile sistemului de învăţământ. Managementul achiziţiei limbii este axată pe şase obiective prioritare (a se vedea figura 2). Întrucât această componentă a managementului lingvistic afectează doar un anumit segment al populaţiei, este necesar, în primul rând, să se determine publicul-ţintă, limba (limbile) de instruire şi limbile care vor fi predate ca obiect de studiu. Structura publicului-ţintă va fi examinată în funcţie de locul de trai, de aptitudini şi atitudini faţă de limba respectivă (limbile respective), de consimţământul şi motivaţiile cursanţilor, de acordul şi susţinerea părinţilor.

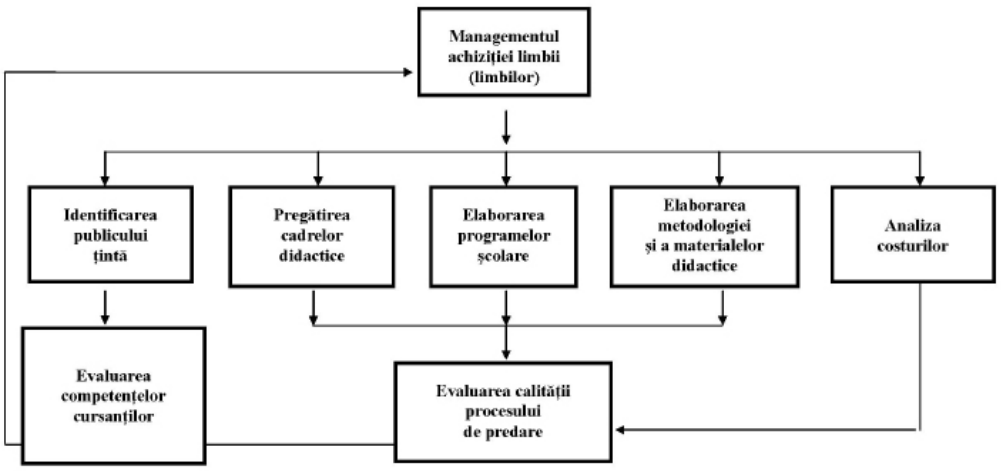

Figura 2. *Managementul achiziţiei limbii* (*limbilor*)

În al doilea rând, este necesar să se identifice cu claritate oferta în materie de predare a limbilor, să se determine cu precizie profilul profesional al persoanelor care vor fi antrenate în procesul de predare a limbilor, modalităţile de pregătire şi de reciclare a acestora, astfel încât profesorii de limbi să-şi poată menţine nu numai nivelul de pregătire fonetică, lexicală şi gramaticală, dar, de asemenea, să fie familiarizaţi cu constrângerile de ordin pragmatic,

BDD-A6600 © 2010 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 16:11:41 UTC)

proxemic, paralingvistic, şi sociolingvistic care influenţează asupra evoluţiei şi funcţionării limbilor într-un context în permanentă schimbare.

După identificarea publicului-ţintă şi a corpului didactic implicat în predarea limbilor, este necesar să se elaboreze programele şcolare la fiecare limbă în parte. Deoarece planul de învăţământ acordă prioritate mai degrabă educaţiei ştiinţifice decât educaţiei lingvistice, este important să se ţină cont de această constrângere în procesul de stabilire a duratei de predare/învăţare a fiecărei limbi şi de distribuire a timpului rezervat pe fiecare an/semestru/săptămână/zi de studii, astfel încât să fie atinse obiectivele fixate cu maximă eficienţă.

Cel de-al patrulea obiectiv derivă, în mod direct, din cel menţionat *supra*. Într-adevăr, conceperea programelor şcolare este, practic, imposibilă fără preconizarea metodologiei şi materialelor didactice (textuale şi audio-vizuale), care urmează a fi utilizate în procesul de predare. În acest sens, metodele de predare a limbii materne vor fi diferite de cele de predare a limbilor străine. De asemenea, metodele de predare vor varia în funcţie de vârsta, prerechizitele, motivaţia, finalităţile studierii limbii etc.

Al cincilea obiectiv îl constituie identificarea şi evaluarea resurselor financiare disponibile pentru implementarea planului de achiziţie a limbilor. O dată în plus, va trebui să se ţină cont de caracterul limitat al resurselor bugetare, astfel încât la evaluarea costurilor *per* elev pe un an şcolar să se ia în consideraţie această constrângere.

În fine, ultimul obiectiv care le afectează, în acea sau altă măsură, pe toate celelalte este evaluarea, aceasta însemnând atât aprecierea competenţelor cursanţilor, cât şi evaluarea calităţii procesului de predare a limbilor în ansamblu.

După cum se vede în figura de mai sus, întreaga activitate legată de achiziţia limbilor nu poate fi delegată în exclusivitate sectorului educaţional, întrucât acesta din urmă nu acoperă toate segmentele societăţii care alcătuiesc cererea agregată în materie de învăţare a limbilor. Astfel, sectorul educaţional nu cuprinde, spre exemplu, sfera businessului, domeniul comerţului exterior, segmentul populaţiei reprezentat de persoane cu handicap, precum şi sectoarele care implică competenţe lingvistice performante.

6. Managementul prestigiului limbii

H. Haarmann [8] a fost primul cercetător care a sugerat ideea despre includerea prestigiului în calitate de componentă separată a politicii lingvistice. Deşi componenta în cauză reprezintă o dimensiune importantă a fenomenului în cauză, trebuie menţionat faptul că majoritatea lucrărilor consacrate politicii lingvistice sunt axate, mai ales, pe managementul statutului, corpusului şi/sau a achiziţiei limbii, managementul prestigiului fiind, într-un anumit fel, lăsat sub tăcere.

Or, conform unor studii recente [16; 2; 26], managementul prestigiului limbii are un impact pozitiv asupra succesului implementării acţiunilor de politică lingvistică în ansamblu. Astfel, analizând cauzele extinderii limbii mandarine după 1989 în Singapore, R. Kaplan şi R. Baldauf, Jr. au ajuns la concluzia că declinul „dialectelor" limbii chineze şi extinderea ariei de utilizare a limbii mandarine[1], în ultimii cincisprezece ani, prezintă consecinţa directă a campaniilor finanţate de guvern având drept obiectiv promovarea imaginii dialectului mandarin. În cadrul acestor campanii, mandarina era considerată ca un factor unificator şi progresist, pe când celelalte dialecte ale limbii chineze erau calificate drept retrograde, fiind asociate cu separatismul [16, p. 131-133].

D. Ager [1], unul dintre puţinii sociolingvişti care se interesează îndeaproape de planificarea prestigiului limbii, distinge trei tipuri de acţiuni separate care reprezintă trei faţete diferite ale acestui fenomen. Astfel, analiza comparativă a politicilor lingvistice din

[1] *Mandarina* este un dialect al limbii chineze, care a fost ales drept bază pentru crearea limbii chineze standard.

BDD-A6600 © 2010 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 16:11:41 UTC)

Québec, Wales şi Malaiezia i-a permis autorului să definească prestigiul, mai întâi şi-ntâi, ca o punte de legătură între identitatea etnică şi promovarea limbii (cazul Québecului). În al doilea rând, prestigiul poate fi utilizat, în opinia cercetătorului, ca metodă de implementare a politicilor lingvistice de manipulare a populației (precum în Wales). În fine, autorul invocă existența unei corelații între prestigiul limbii şi motivațiile atât ale actorilor, cât şi ale destinatarilor politicii lingvistice (cazul Malaieziei).

Aceste trei fațete ale managementului prestigiului şi-au găsit reflectare şi în contextul sociolingvistic din spațiul în care s-a format Republica Moldova. În primul rând, promovarea limbii populației băştinaşe în calitate de limbă oficială a statului este legată, în mod direct, de recunoaşterea şi promovarea identității etnice a acestui popor. În al doilea rând, managementul prestigiului ca parte componentă a politicii lingvistice staliniste, implementată în acest teritoriu în perioada dominației sovietice, poate fi considerată ca o metodă de manipulare a populației băştinaşe având drept obiectiv formarea poporului (*homo sovieticus*), al cărui simbol național era limba marelui popor rus. În fine, se poate afirma că introducerea obligatorie a limbii ruse în sistemul învățământului public reflectă voința Republicii Moldova de a face parte din Comunitatea Statelor Independente sau/şi de a fi unul din partenerii acestei comunități de state.

Este important să menționăm că, în etapa actuală, managementul prestigiului limbii române în acest spațiu urmează să fie orientată spre înlăturarea reminiscenței complexului de inferioritate înrădăcinat în mentalitatea românilor din Basarabia în perioada ocupației țariste şi sovietice.

Referințe bibliografice

1. Ager, D**.,** Prestige and Image Planning. In Hinkel, E. (ed.), Handbook of Research in Second Language Teaching and Learning, Mahwah, NJ:Lawrence Erlbaum, 2005, p. 1035-1054.

2. Baldauf, R., Jr. Issues of Prestige and Image in Language-in-Education Planning in Australia. In Current Issues in Language Planning, Clevedon: Multilingual Matters, 2004, vol. 5, no. 4, p. 376-388.

3. Crystal, D., English as a Global Language, Cambridge: Cambridge University Press, 1997, 150 p.

4. Ferguson, Ch., Standardization as a Form of Language Spread. In Lowenberg, P. (ed.), Language Spread and Language Policy: Issues, Implications and Case Studies, Washington, DC: Georgetown University Press, 1988, p. 119-132.

5. Fishman, J., Language Planning and Language Planning Research: the State of the Art. In Fishman, J.(ed.), Advances in Language Planning, The Hague: Mouton, 1974, p. 15-33.

6. Garvin, P. and Mathiot, M., The Urbanization of the Guarani Language**:** a Problem in Language and Culture**.** In Fishman, J. (ed.), Readings in the Sociology of Language, The Hague: Mouton, 1968, p. 365-374.

7. Garvin, P., Some Comments on Language Planning. In Fishman, J. (ed.), Advances in Language Planning, The Hague: Mouton, 1974, p. 69-79.

8. Haarmann, H., Language Planning in the Light of a General Theory of Language: A Methodological Framework. In International Journal of the Sociology of Language, Berlin - New York: Mouton de Gruyter, 1990, vol. 86, p. 103-126.

9. Haugen, E., The Implementation of Corpus Planning: Theory and Practice. In Cobarrubias, J. and Fishman. J. (eds.), Progress in Language Planning: International Perspectives, Berlin, New York: Mouton Publishers, 1983, p. 269-289.

BDD-A6600 © 2010 Academia de Ştiințe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 16:11:41 UTC)

10. Hudson A., Toward the Systematic Study of Diglossia**.** In Paulston Bratt, C. and Tucker, R. (eds), Sociolinguistics, U.K: Blackwell Publishing, 2003, p. 366-376.

11. Hymes, D., Foundations in Sociolinguistics. An Ethnographic Approach, Philadelphia: University Press, 1974, 245 p.

12. Jernudd, B. and Das Gupta, J., Towards a Theory of Language Planning. In Rubin, J. and Jernudd, B., (eds), Can Language Be Planned? Sociolinguistic Theory and Practice for Developing Nations, The Hague: Mouton, 1971, p. 195-215.

13. Jernudd, B. and Neustupný, Ý. J., Language Planning: for Whom? In Laforge, L. (ed.), Proceedings of the International Colloquium on Language Planning, Québec: Les Presses de l'Université Laval, 1987, p. 71-84.

14. Kachru, B., Kachru Y. and Nelson, C. (eds), The Handbook of World Englishes, Bloomington: Indiana State University, 2006, 832 p.

15. Kaplan R. and Baldauf, R. Jr., Language Planning from Practice to Theory, Clevedon – Philadelphia – Toronto – Sydney – Johannesbourg: Multilingual Matters, 1997, 403 p.

16. Kaplan R. and Baldauf, R. Jr., Language Planning in Singapore . In Kaplan, R. and Baldauf, R. Jr., Language and Language-in-Education Planning in the Pacific Basin, Dordrecht: Kluwer Academic Publishers, 2003, p. 123-142.

17. Kopeliovich, Sh., Reversing Language Shift in the Immigrant Family, Vdm Verlag Dr. Müller Aktiengesellschaft & Co. Kg, 2009, 340 p.

18. Labov, W., Sociolinguistic Patterns. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 1972. 337 p.

19. Loman, B., Sprachliche Standardisierungsprozesse in Skandinavien. In Sociolinguistica, 1988, no. 2, p. 209-231.

20. Melchers, G. and Shaw, P., World Englishes: An Introduction, Oxford: A Hodder Arnold Publication, 2003, 240 p.

21. Moldovanu, Gh., Politică şi planificare lingvistică: de la teorie la practică, Chişinău, 2007, Complexul Editorial Poligrafic ASEM, 2007, 371 p.

22. Nelde, P., Dutch as a Language in Contact. In International Journal of Sociology of Language, Berlin-New York: Mouton de Gruyter, 1988, vol. 73, p. 111-119.

23. Smith, L., Discourse across Cultures: Strategies in World Englishes**,** London: Prentice Hall**,** 1987, 190p.

24. Silverstein, M., Language Structure and Linguistic Ideology, In Paul R. Clyne et al. (eds) The Elements: A Parasession on Linguistic Units and Levels, Chicago: Chicago Linguistic Society, 2008, p. 193-247.

25. Spolsky, B., Language Policy, Cambridge: Cambridge University Press, 2004, 262 p.

26. Spolsky, B., Language Management, New York: Cambridge University Press, 2009, 320 p.

27. Tauli, V., Introduction to a Theory of Language Planning. In Acta Universitatis Upsaliensis. Studia Philologie Scandinavicae Upsaliensia, 6, Uppsala: University of Uppsala, 1968, 227 p.

28. Vikør, L., Principles of Corpus Planning as Applied to the Spelling Reforms of Indonesia and Malaysia. In Jahr, E. (ed.), Language Conflict and Language Planning, Berlin: Mouton de Gruyter, 1993, p. 279-298.

Academia de Studii Economice
(Chişinău)

BDD-A6600 © 2010 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 16:11:41 UTC)